

Nevarna srečanja

PROMETNE NESREČE Z DIVJIMI ŽIVALMI

France kmetič

PROMET

V prometnih nesrečah med živimi bitji niso udeleženi le ljudje, temveč so dokaj pogosto udeležene tudi živali: večinoma divje, včasih pa tudi domače. Divje živali so vedno med krivci za nesrečo, saj prometna pravila ne predvidevajo, da bi imele živali v katerikoli prometni situaciji prednost, saj kar nekako samoumevno dojemamo, da živali nimajo pravice do uporabe prometnih površin.

Takšno dožemanje je seveda napačno, kajti v zgodovini so si živali krajino delile z ljudmi. Ko je človek naredil ceste, je s tem divjim živalim odvzel del naravnega prostora in vplival na njihovo gibanje. A divje živali se seveda ravna po naravnih zakonih. Na cestah se ne počutijo dobro, a jih morajo prečkati, če želijo ohraniti svoje navade. Zdi se, da se tega premalo zavedamo, saj le redko na slovenskih cestah lahko najdemo posebne nadohode ali podhode, ki so namenjeni zgolj divjim živalim.

Drugače je seveda z domačimi živalmi, ki znajo tudi biti udeležene v prometnih nesrečah. Dokaj poredko sicer pride do prometnih nesreč, v katerih so udeležene velike domače živali kot so konji, krave, ovce, koze, prašiči, pogostejše pa so prometne nesreče, v katerih so udeleženi psi in mačke.

V Sloveniji več tisoč povozov divjih živali vsako leto

Na slovenskih cestah svojo živiljenjsko pot vsako leto konča nekaj tisoč divjih živali. Podatki o povozih divjih živali so dokaj natančni, saj jih zbira Lovska zveza Slovenije, ki vodi posebno evidenco ob pomoči spletne aplikacije Lisjak, v katero lovci vpisujejo povožene divje živali. Leta 2015 je bilo pri nas povoženih 4758 srnjadi, 93 divjih prašičev, 122 jelenov, 7 damjakov, 4 gamsi, 8 medvedov, 848 lisic, 472 jazbecev, 332 kun belic, 31 kun zlatic – skupaj 7167 živali. A to še niso vse povožene divje živali pri nas, kajti za živali ni nevaren samo cestni promet, temveč tudi železniški promet. Na železniških tirih je predlani svojo pot končalo 101 srnjadi, 38 jelenjadi in 15 divjih prašičev. K vsemu temu pa je treba dodati še povoženo divjad, ki jo tisti, ki so udeleženi v

POVOZI DIVJADI V ZADNJIH TREH LETIH

Divjad	2013	2014	2015	Skupaj
bober			4	4
damjak	2	7	7	16
dihur	3	7	4	14
divja mačka	6	4	5	15
divji prašič	72	101	93	266
druge race	1			1
fazan	27	40	32	99
gams	6	6	4	16
grlica gugutavka	1			1
hermelin	4			4
jazbec	410	491	472	1373
kanja	3	1		4
kljunač	1			1
kozača	1			1
kragulj	1			1
kuna belica	363	388	332	1083
kuna zlatica	28	28	31	87
lesna sova	2	1		3
lisica	789	939	848	2576
mala podlasica	1		1	2
mala uharica	1			1
medved	3	11	8	22
muflon	2	1		3
navadni jelen	89	82	111	282
nutrija	5	6	2	13
pižmovka	2	3	1	6
poljska jerebica	1	3		4
poljski zajec	466	476	411	1353
postovke	1			1
raca mlakarica	8	9	5	22
rakunasti pes			2	2
siva vrana	10	11	6	27
sraka	1	2	1	4
srna	5260	4909	4758	14.927
šakal	1		5	6
šoja	1	1		2
veverica	6	4	2	12
vidra	15	9	21	45
volk	2	1	1	4
skupaj	7595	7541	7167	22.303

Opomba: gre za evidentirana podatke o povozih na cestah na območju lovišč lovskih družin (brez podatkov o povozih v loviščih s posebnim namenom). Vir podatkov: Lovska zveza Slovenije.

prometnih nesrečah, odtujijo in o nesreči ne obvestijo pristojnih služb.

Že številke o povozeni divjadi na slovenskih cestah so skrb vzbujajoče, še bistveno večje pa so številke v nekaterih drugih, večjih državah. Tako v Nemčiji povozijo približno 230.000 prostoživečih parkljarjev, v Avstriji 40.000, v Angliji od 30.000 do 45.000. Po podatkih raziskave, ki so jo leta 2011 opravili Boštjan Pokorny, Rory Putman in Jochen Langbein, v Evropi (brez Rusije) v prometu na leto pogine približno milijon prostoživečih prežvekovalcev, škoda zaradi povozov pa je ocenjena na 2 milijardi evrov. V Sloveniji je letna škoda zaradi povozov divjadi ocenjena na med 10 in 15 milijonov evrov, v povprečju 2000 evrov na posamezen povoz.

Velika nevarnost tudi za ljudi

A trki z divjadjo ne povzročijo samo poškodbe ali pogina živali – veliko poškodovanih živali pozneje pogine –, temveč je trk z divjadjo nevaren tudi za ljudi.

Povozi divjadi, ki bi povzročili smrt udeležencev v prometu so sicer redki, a vsako leto se v takšnih nesrečah kar nekaj ljudi hudo poškoduje. Trk z živaljo namreč lahko povzroči velike obremenitve, kar smo v preteklosti pokazali tudi z našimi testi trka z velikimi živalmi kot sta na primer divji prašič ali damjak – nazadnje smo rezultate takšnega testa v Motoreviji objavili maja 2010.

Do izredno nevarnih situacij pa ne pride zgolj ob trkih z divjadjo, temveč lahko tudi ob izogibanju trku, ko voznik naglo zavije in se skuša izogniti trku, ob tem pa avto zapelje s ceste ali na nasprotni vozni pas. Prav zato je že vrsto let sestavni del preskušanja avtomobilov tudi tako imenovani losov test. Z obvezno vgradnjo sistema za zagotavljanje stabilnosti ESC v vse nove avtomobile se je ta nevarnost zmanjšala, saj sistem s samodejnim zaviranjem preprečuje zdrs. A kot smo v Motoreviji že velikokrat zapisali, tudi elektronika ne zmore prelisiti fizikalnih zakonov, kar še zlasti velja ob preveliki

Kako ravnati?

Ob trku z divjadjo

Če pride do trka z divjadjo, mora voznik ravnati priskočno. Po trku je treba najprej poskrbeti za zavarovanje mesta nesreče, da ne bi doživeli še dodatne nesreče. Čimprej je treba na primerno razdaljo postaviti varnostni trikotnik, obleči odsevni jopič in poklicati center za obveščanje na številko 112. Živali se ne dotikamo, saj je mogoče, da je žival v šoku in nas lahko poškoduje, prav tako pa je mogoče, da ima kakšno bolezen, na primer zoonozo. Če je divja žival poškodovana in je odšla s kraja nesreče, je ne zasledujemo. Vsekakor pa je treba tudi o nesreči, ko je divjad zgolj poškodovana in je odšla s kraja nesreče, obvestiti center za obveščanje. Center za obveščanje bo o nesreči obvestil upravljavca lovišča, ki potem poskrbi za povozeno divjad, prav tako pa tudi za poškodovano divjad. Pri tem je še zlasti pomembno, da voznik policajem in lovcem pokaže, kje naj začno z iskanjem poškodovane divjadi. Upravljavec lovišča tudi poskrbi za vpis nesreče v centralni register povežene divjadi. Prisvojitve povežene divjadi je kazniva, uporaba mesa povežene živali je tvegano, ker ni veterinarsko pregledano.

hitrosti in na spolzki cesti.

Ko smo že ravno pri elektronskih sistemih: Volvo je prvi avtomobilski izdelovalec, ki je razvil tudi sistem za prepoznavanje losov in preprečevanje trkov z njimi. V Skandinaviji je namreč srečevanje z losi na

cestah dokaj pogosto, losi pa so tudi tako veliki in težki, da je vsak trk z njim lahko usoden. Prav tako so znani sistemi, ki ob pomoči infrardeče svetlobe zaznajo živali ob cesti in nanje opozorijo voznika s prikazom na instrumentni plošči. Ker pa

Odganjanje živali

Posebni pripomočki

Za odganjanje živali od cest so na voljo tudi različni pripomočki, ki so nameščeni ob robovih cest. Večinoma delujejo na zvočni ali svetlobni osnovi, torej, da ustvarjajo poseben zvok, ki naj bi odganjal divje živali ali pa ustvarja svetlobne učinke, zaradi katerih naj se živali ne bi približevale

cestam. Učinkovitost teh pripomočkov je različna – upoštevati je tudi treba, da se živali sčasoma navadijo na te učinke. Poznamo tudi nekatere kemične pripomočke, ki naj bi z vonjem odganjali živali.

Na voljo pa so tudi nekateri pripomočki, ki jih za odganjanje divjadi namestimo na avto ali motocikel. Na slovenskem trgu je tako na voljo ameriški izdelek z imenom Save-A-Deer (na sliki). Gre za posebno, majhno piščal (dolžina 2,7 cm, širina 2,3 cm, višina 1,8 cm) z dvojno odprtino, ki pri hitrosti več kot 55 km/h oddaja zvočno frekvenco nad 18.000 Hz, ki na razdalji 100 metrov od vozila opozarja divjad na prihajajoče vozilo. Zvočni signal je za človeka neslišen. Po zagotovilih izdelovalca je učinkovitost piščali več kot 90 odstotna. Piščal je primerna za namestitev na motocikel, osebni avto in tudi tovornjak, njena namestitev je zelo enostavna.

Cena naprave, ki jo prodajajo v nekaterih specializiranih trgovinah, lahko pa jo naročite tudi po pošti, je nekaj več kot 10 evrov. Več podrobnosti na spletni strani zastopnika www.parkka.com.

NOV Pravidnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na cestah

ZA NAROČILA V MESECU APRILU POŠTNA BREZPLAČNA!

PRAVILNIK O PROMETNI SIGNALIZACIJI IN PROMETNI OPREMI NA CESTAH

AMZS

Avto-moto zveza Slovenije bo 15.4.2016 izdala nov »Pravidnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na cestah«.

Cena pravilnika znaša **14,90 EUR** (ddv vključen) + stroški poštne, ki se obračunajo po veljavnem ceniku Pošte Slovenije.

Naročila sprejemamo na elektronski naslov milan.resnik@amzs.si ali po faksu **01 53 05 410**. Dodatne informacije na voljo na telefonski številki **01 5305 228**.

AMZS

so ti sistemi dokaj dragi, so le redko vgrajeni v avte, pa še to predvsem v večje in dražje.

Ogrožene tudi majhne živali

Seveda pa na cestah niso ogrožene samo velike oziroma večje živali, temveč tudi številne majhne živali. Tako na cesti velikokrat lahko vidimo povožene žabe, kače, miši, močerade... V zadnjem obdobju nekatere organizacije, ki jim ni vseeno za usodo majhnih živali, poskrbijo za varen prehod žab prek nekaterih cest, kjer je sicer zelo veliko povozov, ker se žabe selijo iz gozda k vodnim površinam.

Kdo odgovarja za škodo?

Velikokrat se zastavi vprašanje, kdo krije stroške trka z divjadjo. Po naši sodni praksi velja, da morata tako upravljavec lovišča kot vzdrževalec ceste narediti vse potrebno, da voznika opozorita na možnost srečanja z divjadjo. Upravljavec lovišča in upravljavec ceste temu pogoju najpogosteje zadostita s tem, da postavita opozorilno tablo divjad na cesti. S tem sta voznike opozorila, da pač lahko pride do srečanja z divjadjo. Za voznike velja, da ravnajo odgovorno, če vozijo po predpisih. Če so tako voznik kot upravljavec lovišča in vzdrževalec ceste

naredili vse, da bi opozorili oziroma preprečili trk z divjadjo, a je do njega vseeno prišlo, velja, da vsak krije svojo škodo: voznik na svojem vozilu, upravljavec lovišča na divjadi, upravljavec ceste na cesti.

Izjema je kasko zavarovanje

Vozniki se nošenju stroškov posledic trka z divjadjo lahko izognejo s kasko zavarovanjem svojih vozil. Lahko se odločijo za širše kasko zavarovanje, ki ima vključeno tudi škodo zaradi trka z divjadjo, lahko pa izberejo zgolj delno kasko zavarovanje izključno za kritje

škode trka z divjadjo. Delni kasko je cenovno ugodnejši, lahko pa vsebuje tudi odbitno franšizo. Vsekakor svetujemo, da ob sklenitvi zavarovanja natančno preberete zavarovalne pogoje, da ne boste ob škodnem dogodku presenečeni, kaj vse ni zajeto v vaše zavarovanje. Zavarovalnice priporočajo, da ob nastali škodi zavarovanec o trku z divjadjo obvesti policijo. Ta pride na kraj dogodka, zbere informacije o trku in obvesti revirnega lovca. O vsem skupaj policija napiše uradni zapisnik, voznik pa praviloma ni kaznovan, ker gre za objektivno odgovornost. ✘

Spreminjajoča signalizacija na cesti Ljubljana – Kočevje

Vklopi se ob zaznavi večjih divjih živali

V okviru evropskega projekta Life Dinalp Bear, ki je namenjen celovitemu varstvu rjavega medveda v vzhodnih Alpah in severnih Dinaridih, se ukvarjajo tudi s tem, kako zmanjšati povoze medvedov. V Sloveniji zaradi povoza pogine 15 odstotkov vseh medvedov. V obdobju od 2005 do 2014 je bilo v Sloveniji povoženih kar 157 medvedov.

Ena izmed rešitev je postavitve spreminjajoče prometne signalizacije. Tako sta Zavod za gozdove Slovenije, ki je vodja projekta, in Inštitut za ekološke raziskave ERICo Velenje na dveh odsekih ceste Ljubljana – Kočevje postavila dinamično prometno signalizacijo, ki voznike opozarja na možnost, da cesto prečkajo velike divje živali. Takšno prometno signalizacijo so postavili pri Ortneku in na odseku pri Jasnici, kjer so prehodi medvedov čez cesto zelo pogosti in nevarnost trka z njimi zelo velika.

Spreminjajoča prometna signalizacija deluje po načelu obveščanja voznikov o nevarnosti, ko ta dejansko obstaja (torej, ko so živali resnično v bližini ceste); ko nevarnosti ni, znaki niso aktivni. Senzorji, ki so nameščeni vzdolž ceste, namreč zaznajo prisotnost vsake večje živali, tudi medveda, ki se približuje cestišču. Takoj, ko se sprožijo, vklopijo po dva elektronska prometna znaka "Divjad

na cesti", ki sta postavljena na obeh straneh problematičnega odseka ceste. Znaka začneta tedaj utripati in delujeta še nekaj minut po sprožitvi senzorjev. Opozarjanje voznikov je torej le občasno, ko obstaja nevarnost, kar naj bi pripomoglo k bistveno večji odzivnosti voznikov pri upoštevanju znakov.

Dinamično prometno signalizacijo so razvili v družbi MIEL d.o.o. v sodelovanju z Medpodjetniškim izobraževalnim centrom Velenje. Po besedah dr. Ide Jelenko Turinek iz ERICa bodo v prihajajočih mesecih določene odseke v dolžini 6 km na cesti Ljubljana – Kočevje opremili tudi z zvočnimi odvrtači. Ta odvrtačala bodo postavljena pri Turjaku, Dulah, Dolenji vasi in Koblarjih. S tem želijo sodelujoči v projektu Life Dinalp Bear izboljšati prometno varnost in zaščititi medvede pred povozom.

Lani so z zvočnimi odvrtači opremili tudi 8 km železniške proge na relaciji Ljubljana – Pivka, s čimer želijo zmanjšati tudi povoz medvedov na železnici. V letošnjem letu bodo postavili tudi električno ograjo na obstoječo ograjo avtoceste med Logatcem in Ravbarkomando in s tem skušali preprečiti plezanje medvedov prek ograje na avtocesto, obenem pa jih bodo usmerjali na varnejše prehajanje avtoceste pod viaduktom.

Senzorji za zaznavo živali vklopijo spreminjajočo prometno signalizacijo (foto: Zorna Pavšek)